

Sygn. akt I C 795/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Ewa Ligoń – Krawczyk

Protokolant stażysta Ewa Rokicka

po rozpoznaniu w dniu 27 czerwca 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. B.

przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych

o zapłatę

I. oddała w powództwo,

II. postanawia nie obciążać powódki kosztami postępowania w sprawie.

Sygn. akt ***IC 795/13***

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 12 lipca 2013 r. A. B. wystąpiła przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych (dalej ANR) o zasądzenie kwoty 334.800 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 11 września 2012 do dnia zapłaty – w związku ze szkodą, jaka powstała w majątku powódki wskutek sprzedaży przez pozwanego gospodarstwa rolnego nabytego przez nią w spadku, czym Skarb Państwa bezpodstawnie się wzbogacił, a także o zasądzenie kosztów procesu (pozew – k. 2-4, pismo procesowe – k. 82).

W odpowiedzi na pozew ANR wniosła o oddalenie powództwa, a także zasądzenie od powódki kosztów postępowania. W uzasadnieniu pozwana podniosła, że nie został wykazany tytuł prawny powódki do nieruchomości nr 140 w dacie jej sprzedaży przez ANR, tj. dnia 22 grudnia 2004 r. (odpowiedź na pozew – k. 29-31).

W piśmie procesowym z dnia 12 maja 2014 r. pozwana wskazała, że wykonuje jedynie powierniczo prawa właścicielskie Skarbu Państwa do określonych gruntów, nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, a środki uzyskane ze sprzedaży gruntów przeznaczone są w części na pokrycie kosztów funkcjonowania ANR i jej ustawowe cele, a w pozostałej części przekazywane są do Skarbu Państwa. Dalej, pozwana zarzuciła, że wysokość roszczenia nie została w żaden sposób udowodniona (pismo – k. 88-91).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. L. była właścicielką nieruchomości położonej w G. o pow. 8,37 ha, z kolei w roku 2000 własność tej nieruchomości przypisana została Skarbowi Państwa w oparciu o postanowienie Sądu Rejonowego w W. (zaświadczenie – k. 49, postanowienie – k. 96, zawiadomienie – k. 93).

W dniu 4 lipca 2001 r. nieruchomości ta została przekazana do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (protokół – k. 92, opis i mapa – k. 93).

W dniu 22 grudnia 2004 r. nieruchomości sprzedano osobom fizycznym (bezsporne).

Postanowieniem z dnia 30 września 2011 r. Sąd Rejonowy w T. stwierdził, iż spadek po U. W., zmarłej w dniu 25 lipca 2011 r. nabyła w całości A. B. (postanowienie – k. 7).

Postanowieniem z dnia 22 maja 2012 r. Sąd Rejonowy w W. zmienił postanowienie spadkowe z dnia 12 stycznia 2000 r. w części dotyczącej gospodarstwa rolnego w ten sposób, iż stwierdził, że gospodarstwo rolne w G. wchodzące w skład spadku po J. L. nabyła w całości U. W. (postanowienie – k. 8).

Pismami z dnia 25 lipca i 22 sierpnia 2012 r. pełnomocnik A. B. wezwał ANR do zapłaty kwoty 334.800 zł z tytułu sprzedaży działki nr (...) o pow. 8,37 ha położonej w G., do której prawa przysługiwały A. B. na podstawie ww. postanowień sądu (pisma – k. 9-10).

Pismem z dnia 11 września 2012 r. ANR zaprzeczyła istnieniu podstaw faktycznych i prawnych do wypłaty ww. kwoty (pismo – k. 11).

Powyższy stan faktyczny został przez Sąd ustalony na podstawie niekwestionowanych co do autentyczności dowodów z dokumentów złożonych do akt niniejszej sprawy. Dowody z dokumentów w postaci orzeczeń sądów, korzystając z materialnej mocy dowodowej wynikającej z treści art. 244 k.p.c., stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone.

Z uwagi na wynik postępowania i zasadność zarzutu pozwanego – o czym mowa poniżej – dopuszczanie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wartości gospodarstwa rolnego położonego w G. okazało się zbędne dla wydania wyroku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie mogło zostać uwzględnione z uwagi na skutecznie podniesiony przez pozwaną ANR zarzut braku legitymacji biernej.

Agencja Nieruchomości Rolnych, a dokładniej wszystkie państwowe osoby prawne nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania Skarbu Państwa (art. 40 § 1 zd. 2 k.c.). Pozwana (dawniej Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa) jest państwową osobą prawną, co wynika wprost z treści art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 1187). W myśl art. 5 ust. 1 ustawy Skarb Państwa powierza Agencji wykonywanie prawa własności i innych praw rzeczowych na jego rzecz. Zgodnie z ustępem 2 Agencja, obejmując we władanie powierzone składniki mienia Skarbu Państwa, wykonuje we własnym imieniu prawa i obowiązki z nimi związane w stosunku do osób trzecich, jak również we własnym imieniu wykonuje związane z tymi składnikami obowiązki publicznoprawne. W ustępie 4 wskazano, że własność Agencji stanowi mienie nabyte przez Agencję ze środków własnych, w celu zapewnienia funkcjonowania Biura Prezesa i oddziałów terenowych Agencji. Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa obejmuje własność Skarbu Państwa, którą ANR jedynie dysponuje (art. 12 ustawy).

Podkreślić przy tym należy, iż w argumentacji strony pozwanej wystąpił zasadniczy błąd polegający na przyjęciu, iż od 2000 do 2004 r. Skarb Państwa był właścicielem przedmiotowej działki, a powódka „nabyła” do niej prawa na podstawie postanowienia z 2012 r. Nabycie spadku następuje zawsze z mocy prawa z chwilą jego otwarcia, tj. śmierci spadkodawcy (art. 922 § 1, art. 925 k.c.). Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku ma charakter deklaratoryjny i samo w sobie nie wywołuje skutków materialno-prawnych w postaci przeniesienia własności. W toku rozpoznawania sprawy o stwierdzenie nabycia spadku może niestety dojść do uznania za spadkobiercę niewłaściwej osoby. Istnieje jedynie domniemanie, iż osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, jest spadkobiercą (art.

1025 § 2 k.c.). Ustawodawca przewidział procedurę zmiany wadliwego postanowienia w celu doprowadzenia do stwierdzenia nabycia spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawny (art. 679 k.p.c.).

Na mocy art. 1029 § 1 k.c. spadkobierca może żądać, ażeby osoba, która włada spadkiem jako spadkobierca, lecz spadkobiercą nie jest, wydała mu spadek. To samo dotyczy poszczególnych przedmiotów należących do spadku, zaś zgodnie z § 2 do roszczeń spadkobiercy o wynagrodzenie za korzystanie z przedmiotów należących do spadku, o zwrot pożytków lub o zapłatę ich wartości, jak również o naprawienie szkody z powodu zużycia, pogorszenia lub utraty tych przedmiotów oraz do roszczeń przeciwko spadkobiercy o zwrot nakładów stosuje się odpowiednio przepisy o roszczeniach między właścicielem a samoistnym posiadaczem rzeczy. Zauważyć przy tym należy, iż do czasu zbycia nieruchomości w 2004 r. ANR władała nią za Skarb Państwa, na mocy szczególnego, ustawowego upoważnienia, nigdy natomiast nie występowała jako spadkobierca J. L..

W przedmiotowej zaś sprawie powództwo winno było zostać skierowane do Skarbu Państwa. Jednocześnie nie było przesłanek do przyjęcia, aby pozwanym w sprawie był Skarb Państwa reprezentowany przez ANR lub jej Prezesa. ANR działała w ściśle określonych ramach wynikających z ww. ustawy z 19 października 1991 r. Zastępowanie Skarbu Państwa w postępowaniu sądowym o roszczenia wymienione w art. 1029 k.c. czy art. 405 k.c. nie mieści się w tym zakresie. Dlatego też, w ocenie Sądu brak legitymacji biernej strony pozwanej w niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości.

Wskutek czynności podjętych wobec nieruchomości rolnej położonej w G. nastąpiły zmiany w majątku Skarbu Państwa, a nie ANR, nie można zatem uznać pozwanej za wzbogaconą kosztem majątku powódki.

Reasumując, powództwo podlegało oddaleniu, o czym orzeczono jak w pkt 1.

Należy zaznaczyć, iż podstawową zasadą dotyczącą kosztów procesu jest zasada odpowiedzialności za wynik postępowania. Stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Z kolei zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W judykaturze przyjmuje się, iż przepis ww. art. 102 k.p.c. nie może być rozszerzająco wykładany i wyklucza uogólnienie, a może być stosowany w zależności od konkretnego przypadku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16.02.1981r., sygn. IV PZ 11/81). Ustawodawca bowiem przyznaje sądowi pewną swobodę w zasądzeniu kosztów procesu, gdy stosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik sporu sprzeciwiają się względy słuszności. Jednocześnie należy przyjąć, że przepis ten może być stosowany w zależności od konkretnego stanu faktycznego.

Zdaniem Sądu, sytuacja rodzinna i materialna powódki przemawia właśnie za przyjęciem, iż w sprawie zachodzi taki wypadek szczególny. Trudna sytuacja powódki, wychowującej troje dzieci w wieku szkolnym, uzasadniała zwolnienie jej od ponoszenia kosztów sądowych w sprawie i zdaniem Sądu jest na tyle poważna, iż przemawia za nieobciążaniem jej również kosztami postępowania poniesionymi przez stronę przeciwną, na bieżąco dysponującą profesjonalną obsługą prawną, niezależnie od wszczęcia sprawy niniejszej, o czym świadczą daty udzielania pełnomocnictw reprezentantom pozwanej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji.